confetti

Belangstellingscentrum 7

Kerstmarkt in de klas

Activiteit 5

Taal en drama Versje Luister naar mij: Kom naar de kerstmarkt

Doelen

1 De kleuters kunnen en durven deelnemen aan groepsgesprekken. (3/71/72/73) (WO 3.8)
2 De kleuters kunnen zelfstandig suggesties aanreiken om klassen uit te nodigen naar de kerstmarkt. (79) (WO 3.3)
3 De kleuters kunnen rekening houden met enkele gespreksregels. (24) (WO 3.9)
4 De kleuters kunnen beschrijven wat ze zien op enkele prenten. (62/71) (N 3.1)
5 De kleuters kunnen ervaren dat taalgebruik wordt aangepast aan de situatie. (42/77) (N 2.13)
6 De kleuters kunnen bij een zin een passende prent tonen. (42/74) (N 2.13)
7 De kleuters kunnen bij een prent een passende zin zeggen. (42/73/74) (N 2.13)
8 De kleuters kunnen zinnen nazeggen en daarbij rekening houden met tempo, ritme, intonatie en articulatie. (42/73) (MV 3.3)
9 De kleuters kunnen het versje expressief nazeggen. (42/73) (MV 3.3)
10 **De kleuters kunnen langere versjes met minder ondersteuning naar voren brengen.** (42) (MV 3.4)
11 De kleuters kunnen prenten in de juiste volgorde ordenen. (74) (WO 5.3)
12 De kleuters kunnen rekening houden met de leesrichting bij het nazeggen van het versje. (76) (N 5.5)

Materiaal

* Bijlage 1 t.e.m. 6 pagina 69 t.e.m. 79
* Werkblad 1 pagina 37

Voortaak

Bekijk goed je klasorganisatie en zorg ervoor dat de schikking in functie staat van het verloop van de activiteit, bv. de plaats van de documentatieplank.

1 Introductie

Verzamel de kleuters in de kring.
Bespreek met de kleuters hoe we de andere klassen kunnen overtuigen om naar onze kerstmarkt te komen. Maak enkele afspraken om dit gesprek goed te laten verlopen zoals:
- We laten wie aan het woord is, uitspreken;
- We luisteren naar elkaar;
- We vragen het woord;
  ...

Geef de kleuters ruim de tijd om suggesties aan te reiken. Met de goede voorstellen hou je rekening bij de verdere uitwerking van het belangstellingscentrum.
Laat de kleuters elkaar aanvullen en op elkaar reageren.
Jij fungeert daarbij als tussenpersoon. Je kunt enkele vragen stellen als:
- Vind je dit een goed idee?
  Waarom wel of waarom niet?
- Denk jij dat ook?
- Wat zou jij anders doen?
  Waarom?
  ...

Vertel hun dat we een versje zullen aanleren met prenten en dit zullen voordragen in de andere klassen om zo reclame te maken voor de kerstmarkt.

2 Kern

Bijlage 1 t.e.m. 6 pagina 69 t.e.m. 79

2.1 Kennismaken met het vers

Plaats de bijlagen op een documentatieplank.
Laat de kleuters spontaan reageren en beschrijven wat ze op de bijlagen zien.
Zeg het versje en toon gelijktijdig de bijhorende bijlagen. Herneem dit een paar keer.

2.2 Het versje aanbrengen

Kies uit onderstaande mogelijkheden of gebruik ze allemaal:
- Zeg zin na zin. Een kleuter toont telkens de passende prent.
- Zeg een zin. Een kleuter toont de bijhorende prent en zegt de zin na.
- Zeg een zin en toon de passende prent. Alle kleuters zeggen samen de zin na.
- Toon een prent. Een kleuter zegt de bijhorende zin.
- Toon een prent, alle kleuters zeggen samen de bijhorende zin.

2.3 Hoe zou jij het zeggen?

Ga met de kleuters na wat de bedoeling is van het versje: iedereen overtuigen om naar de kerstmarkt te komen. Vraag de kleuters hoe je het versje zou kunnen voordragen, zodat de andere kinderen nieuwsgierig worden en naar de kerstmarkt willen komen?
Laat ruimte voor de reacties van de kleuters.
Mogelijke vragen:
- Moeten we het zeggen?
- Moeten we het zingen?
- Moeten we het fluisteren?
- Moeten we het roepen?

Probeer nu deze technieken uit. Toon de prent en vraag de kleuters wie de zin 'Kom dat zien, kom wat kopen' eens wil zeggen. Laat verschillende kleuters aan bod komen. Doe dat ook met de andere prenten. Bespreek dit en zoek er samen met de kleuters de beste manier uit.

2.4 Memoriseren van het versje

Je toont een willekeurige prent. Een kleuter zoekt de bijhorende zin. Memoriseer op die manier alle zinnen. Ten slotte laat je de kleuters de prenten in de juiste volgorde leggen. Draag dan zelf het versje voor en controleer samen of het versje in de juiste volgorde ligt. Laat ook de kleuters het versje voordragen.

2.5 Als afsluiter

Werkblad 1 pagina 37

Bezorg elke kleuter het werkblad.
Demonstreer even hoe ze het versje kunnen lezen.
Enkele kleuters bootsen na, nadien doen alle kleuters dit samen onder jouw leiding.
Vraag wie het versje kan voordragen zonder naar de prenten te kijken en laat enkele kleuters dit doen. Zet hier echter geen druk op, na een aantal beurten komt het spontaan voordragen wel vanzelf.

3 Evaluatie en reflectie

3.1 De kleuter blikt terug

Proces

IK ZEG ...
- Vonden jullie het leuk om zo'n versje te leren?

DE KLEUTER DENKT ...
- Wat vond ik er leuk aan?

Product

IK ZEG ...
- Wie kan het versje met de prenten voordragen?

DE KLEUTER DENKT ...
- Kan ik het vers alleen voordragen met de prenten bij de hand?

3.2 Ik blik terug

Proces
- Bleven de kleuters geboeid tijdens het aanbrengen en het memoriseren van het vers? (Zie 2.2)

Product
- Kunnen de meeste kleuters het vers brengen aan de hand van de prenten?

3.3 Ik kijk naar de kleuters

Ik kijk in het bijzonder naar ...

Doel 10. **De kleuters kunnen langere versjes met minder ondersteuning naar voren brengen.**

Dit doel vind je in de observatielijst bij ...

Muzische ontwikkeling

42 muzisch omgaan met taal		P	1K	2K	3K
• luisteren naar versjes en ze meezeggen (hoogstens 4r.)	1K		X	→	→
eenvoudige korte versjes expressief naar voren brengen ondersteund door lichaamstaal, beelden en materialen (hoogstens 8r.)	2K			X	→
langere versjes met minder ondersteuning (hoogstens 12r.)	3K				X

Ik observeer

- Sommige kleuters hebben moeite om dit tienregelig vers aan de hand van zes prenten op te zeggen.

Ik remedieer

- Ik help hen door zelf telkens de onpare zin te zeggen. Bij de pare zinnen toon ik traag de elementen op de prenten, bv. koekjes, drankjes, kaarsen, stallen.
  Ik zeg ondertussen met hen mee maar met *inner-speech*. Ik zeg dus niets luidop maar mijn lippen bewegen mee. Het liplezen kan hen helpen.
- Ik eis niet dat ze het volledige vers kennen maar ben al tevreden als ze samen met een andere kleuter enkel de pare zinnen kunnen zeggen.
- Op langere termijn zorg ik ervoor dat mijn versjes de twaalf regels niet overschrijden. Sommige versjes kun je gerust afbreken na acht regels. Dit vind ik voldoende voor deze kleuters.
- Blijft de kleuter moeite hebben met memoriseren, dan roep ik hulp in:
  Binnen het schoolteam:
  * Wie maakte dat ooit ook mee en wat werd er toen aan gedaan? Met succes?
  * Kunnen voor deze kleuter(s) zorguren worden aangewend?
  * Hoe reageert deze kleuter bij individuele begeleiding?
  * Heeft dit probleem repercussies op de leesvoorwaarden?
  * Situeert het probleem zich op het niveau van het auditief geheugen of is er gebrek aan concentratie?

  Buiten het schoolteam:
  Afhankelijk van de antwoorden op de vorige vragen neem ik contact op met de ouders en/of het CLB.

4 Tips

- Dit is een vers dat met twee kan worden voorgedragen.
  Laat de kleuters echter kiezen. Er zijn er die het alleen willen doen.
- Laat, zoals beschreven, soms eens een klassikaal opzeggen aan bod komen.
  Maak hier echter geen doel van, want zo wordt er al snel een dreuntoon aangenomen. Sommige kleuters voelen zich geruggesteund als ze het vers per twee of in een kleine groep mogen brengen.
- Een voorstel: Vraag negen kleuters om de klassen uit te nodigen.
  Zes kleuters staan op een rij met de prenten. Links van de rij staat een kleuter die de tekst van de onpare prenten zegt en rechts een kleuter die de tekst van de pare zinnen brengt. De negende kleuter wijst de prenten aan met een wijsstok.
  Je kunt er ook een 'spreekkoor' van maken. Je laat de hele klas dan invallen bij prent 4:
  Bv. ... donderdag ...
  en prent 6:
  bv. ... 2u ...
  Laat de kleuter die aanwijst hier wat dirigeren.
- Willen kleuters hun teksten met gebaren en/of mime ondersteunen, dan kan dit. Leg echter geen gebaren op. Als het vers zeer goed gememoriseerd is, kunnen we dit verrijkend element aan bod laten komen.
- Indien je werkt met het draaiboek ...
  De kleuters die zorgen voor propaganda (zie draaiboek) verdelen de prenten onder elkaar en komen het versje voordragen. Wanneer dit goed lukt, laat je de kleuters in de andere klassen het versje voordragen terwijl affiches worden opgehangen, strooibriefjes worden uitgedeeld, kerstgeld wordt gegeven ...

25

december

1
1
1
1
1
2
2
2
2
2
5
VIJF
10
TIEN
5
VIJF
10
TIEN
5
VIJF
10
TIEN

12
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

Activiteit 7

Muziek

Hé, zing je mee?

Doelen

1 De kleuters kunnen ervaringen opdoen met klankeigenschappen en klanktegenstellingen. (40/56) (MV 2.1)
2 De kleuters kunnen ervaringen opdoen met ritme en tempo. (40/56) (MV 2.2)
3 De kleuters kunnen aandachtig luisteren. (56) (MV 2.1)
4 De kleuters kunnen beschrijven wat ze zien op een praatplaat. (55/62/71) (N 3.1)
5 De kleuters kunnen spelend het ritme van het lied ondersteunen met handgeklap of ritmestokjes. (40) (MV 2.5)
6 De kleuters kunnen een legende begrijpen en onder leiding correct uitvoeren als ondersteuning van het lied. (40/74) (N 3.1)
7 De kleuters kunnen plezier beleven aan het spreekzingen en zingen van de leid(st)er, aan meezingen en ritmespelletjes. (40) ((MV 2.5)
8 **De kleuters raken vertrouwd met samenklank, dynamiek, klankkleur, structuur en vorm.** (40) (MV 2.5)

Materiaal

* Bijlage 1 t.e.m. 3 pagina 101 t.e.m. 105
* Kopieerblad 1 pagina 107
* Praatplaat 45
* Recorder
* Ritmestokjes
* Oorwarmers
* Kledij Kerstman, kerstmuts of kerstpopje
* Horloge en glaasje
* Ribbelfles, belletjes, schuddozen, tamboerijn, bloktrom, papier, triangel

Voortaak

Zing het lied vooraf in op de recorder. De tekst vind je op bijlage 3.
Zo kan de juiste toonhoogte aangehouden blijven tijdens het zingen.

1 Introductie

Bijlage 1 pagina 101
Praatplaat 45

Verzamel de kleuters in de kring en hang de praatplaat goed zichtbaar voor alle kleuters. Laat hen spontaan reageren en beschrijven wat ze zien.
Nadien bespreek jij samen met de kleuters wat er op de prent te zien is. Jij stelt vragen en de kleuters antwoorden.

2 Kern

Recorder

2.1 Kennismaken met het lied

Beluister samen met de kleuters het volledige lied. Laat hen even vrij reageren en hun eerste indrukken verwoorden. Beluister het lied opnieuw. Ondertussen duid jij op de praatplaat aan waarover gezongen wordt. Ten slotte zing jij het lied voor, terwijl je op de praatplaat de passende tekening aanduidt.

2.2 Het lied aanleren en memoriseren

Je hoeft dit lied niet in een keer aan te brengen. Dit kan best worden gespreid over een drietal momenten tijdens de uitwerking van het belangstellingscentrum.
We geven enkele mogelijkheden om het lied aan te leren. Je kiest eruit en/of vult ze aan.

2.2.1 Ritme en tempospelletjes

Ritmestokjes

Je kunt een of een paar zinnen ritmisch uitspreken naar het aantal lettergrepen en dit laten nazeggen. Na een paar keer oefenen zeggen de kleuters samen met jou de zin. Ten slotte herhalen de kinderen de zin zelfstandig. Je kunt hetzelfde al zingend doen. Je kunt zowel bij het nazeggen als het nazingen het ritme ondersteunen met handgeklap en ritmestokjes. De klemtoon ligt hier vooral op voor- en nadoen.
Het spreekt voor zich dat je het refrein of een strofe geleidelijk aanbrengt, zin na zin.
Bv. Refrein 2x:
Jingle Bells
Jingle Bells
zingen wij in koor.
In die mooie arrenslee
rijden wij maar door.

- De eerste regel;
- De eerste en de tweede regel;
- De derde regel;
- De eerste, tweede en derde regel;
- De vierde regel;
- De vijfde regel;
- De vierde en de vijfde regel;
- Het volledig refrein.

Werk op dezelfde manier bij het aanleren van de strofes.

2.2.2 Spelletjes met tegenstellingen

Kledij Kerstman, kerstmuts of kerstpopje

De Kerstman loopt rond op de kerstmarkt. Je kunt zelf Kerstman spelen door een kerstmuts of kerstpak aan te trekken. Je kunt ook een popje gebruiken.

Kerstboom

Stil en luid

Als de Kerstman dicht bij de kerstboom staat, hoort hij de kinderen goed zingen en zingen we luid. Stapt hij wat verder van de kerstboom weg, dan klinkt de muziek stiller. Laat de kinderen met de gepaste geluidssterkte reageren op de Kerstman die je verder of dichter bij de boom laat komen.

Hard en zacht

Wanneer de Kerstman slaapt, moeten we zacht zingen of zacht op ons instrument spelen. Is hij wakker, dan mag het harder.

Horloge
Glaasje

Snel en traag

De Kerstman heeft niet altijd even veel tijd. Soms moet het snel gaan. Als je op je uurwerk kijkt, dan moet het snel gaan en zingen we snel. Wanneer hij een glaasje opheeft, is hij heel traag. Wanneer je een glas toont, dan zingen we traag.

Oorwarmers

Muziek en geen muziek

Als de Kerstman zijn oorwarmers opzet, hoort hij niets en maken we geen muziek. Zet hij zijn oorwarmers af, dan zingen we verder.

2.2.3 Muzikale legende

Bijlage 2 pagina 103
Ribbelfles
Bel
Schuddoosjes
Ritmestokjes
Tamboerijn
Bloktrom
Papier
Triangel

Wanneer de kleuters het lied reeds vrij vlot beheersen, kun je het geheel ondersteunen met instrumenten die het lied begeleiden.
Gebruik daarvoor de bijkomende legende.

Ribbelfles	→	bomen
Bel	→	Kerstman
Schuddoosjes	→	pakjes
Ritmestokjes	→	rendieren
Tamboerijn	→	kerstmuziek
(Blok)trom	→	figuren in de stal
Papier	→	snoepjes
Triangel	→	drankje

Zing nu het lied samen met de kleuters.
Duid tijdens het zingen van het lied op de legende aan welk instrument je wilt horen.
Bv. *De Kerstman met zijn bel*: bel laten rinkelen.
Brengt snoepjes, kom maar snel: papier frommelen.
Bij het refrein laat je de belletjes weer rinkelen.

2.3 Als afsluiter

Kopieerblad 1 pagina 107

Bezorg elke kleuter het kopieerblad.
De kleuters mogen de tekeningen op het kopieerblad kleuren.
Laat de kleuters beschrijven wat ze zien.

3 Evaluatie en reflectie

3.1 De kleuter blikt terug

Proces

IK ZEG ...
- Wat vonden jullie leuk bij het aanleren van dit lied?

DE KLEUTER DENKT ...
- Wat vond ik er leuk aan?

Product

IK ZEG ...
- Kunnen jullie het refrein al alleen zingen?

DE KLEUTER DENKT ...
- Kan ik het refrein alleen zingen?

3.2 Ik blik terug

Proces
- Bleven de kleuters geboeid tijdens het aanleren van dit lied?
- Was er voldoende evenwicht in de activiteit tussen 2.2.1, 2.2.2 en 2.2.3?

Product
- Kunnen de kleuters delen van het lied reproduceren, bv. het refrein en/of delen van een strofe? Kunnen de kleuters delen van het lied begeleiden met een instrument (zie 2.2.3)?

3.3 Ik kijk naar de kleuters

Ik kijk in het bijzonder naar ...

Doel 8. De kleuters raken vertrouwd met samenklank, dynamiek, klankkleur, structuur en vorm.

Dit doel vind je in de observatielijst bij ...

Muzische ontwikkeling

40 muzisch omgaan met geluiden en muziek		P	1K	2K	3K
een eenvoudig ritme of een eenvoudige melodie herkennen	1K 2K	/	X	→	→
vertrouwd worden met samenklank, dynamiek, klankkleur, structuur en vorm	3K				/

Ik observeer

- Sommige kleuters hebben geen gevoel voor ritme en hebben moeite om onder 2.2.3 tot samenklank te komen.

Ik remedieer

- Ik probeer na te gaan wat de oorzaak is:
  * Heeft de kleuter onvoldoende ervaring met het instrument en wil hij nog experimenteren?
  * Heeft hij onvoldoende ritmegevoel?
- Ik zorg ervoor dat bij zo'n beurt als deze geen enkel 'vreemd' instrument wordt aangeboden.
- Ik voorzie voldoende experimenteerkansen door de instrumenten regelmatig in de muziekhoek aan te bieden.
- Ik neem de tijd om de kleuters te doen 'luisteren' naar het lied en laat hen met lichaamstaal erop reageren: bewegen, hoofd schudden, armen en handen bewegen, met de voeten het ritme aangeven ...
- Ik leg die bewegingen niet op, maar ik doe wel mee.
- Terwijl de kleuters bewegen en het ritme gevonden hebben, geef ik hun een instrument in de hand, terwijl ik vraag om niet te stoppen maar voort te bewegen. Het instrument beweegt nu mee. De bel, de schuddoosjes en de tamboerijn zijn hierbij het meest geschikt, omdat er maar een hand nodig is om ze te bespelen.
- Bij het uitvoeren van de muzikale legende (2.2.3) plaats ik mij zo dicht mogelijk bij die kleuter(s), zoek eventueel lichaamscontact om hen zo het ritme aan te geven.
- Op langere termijn hou ik bij muzikale opdrachten rekening met deze kleuters.

4 Tips

- Probeer aan te voelen wat de kleuters prettig vinden in deze activiteit. Zo kun je bijvoorbeeld het onderdeel 2.2.2 uitbreiden en/of herhalen.
- Deze activiteit is voor herhaling vatbaar. Laat de kleuters verwoorden of ze dat wensen. Dit kan eventueel gebeuren met een deel van de klas, terwijl de rest voor een hoek kiest.
- Je kunt tijdens de periode dat het BC loopt, de muziek van dit lied regelmatig laten spelen, bv. tijdens het binnenkomen of het verlaten van de klas, het vrije kiesuur ...
- Er zijn kleuters die blijvend problemen met ritme zullen hebben. Help hen zo veel mogelijk maar verwacht geen wonderen.

melodie jingle bells

strofe:
kerstmis komt eraan
laat alles nu maar staan
het is een mooie sfeer
de bomen staan er weer
de kerstman met zijn slee
heeft weer zijn pakjes mee
de rendieren voorop
met rudolf aan de top

refrein 2x:
jingle bells
jingle bells
zingen wij in koor
in die mooie arrenslee
rijden wij maar door

strofe:
er klink veel kerstmuziek
de kerstmarkt is uniek
kraampjes overal
figuren in de stal
de kerstman met zijn bel
brengt snoepjes kom maar snel
een drankje en een koek
bedankt voor je bezoek

Activiteit 14

Taal

We vertellen bij een lekker haardvuur

Doelen

1 De kleuters voelen zich veilig in een grote groep kleuters. (1) (LO 3.4)
2 De kleuters voelen zich veilig als de gewoonten doorbroken worden. (1) (WO 3.3)
3 De kleuters kunnen een gesprek over een vertrouwd onderwerp met anderen beginnen of voortzetten. (3) (N 2.13)
4 De kleuters kunnen zich verbonden voelen met de hele klas. (9) (WO 3.4)
5 De kleuters kunnen zich aangesproken voelen als de leid(st)er de groep aanspreekt. (9) (WO 3.9)
6 De kleuters kunnen hun gevoelens uitdrukken door mondelinge taal. (16) (N 2.3)
7 De kleuters kunnen ervaren dat anderen in dezelfde situatie heel andere gevoelens kunnen hebben. (22) (WO 3.6)
8 De kleuters kunnen zich inleven in anderen bij situaties die dicht bij de eigen belevingswereld liggen. (22) (WO 3.5)
9 De kleuters kunnen ervaren dat iemand anders een situatie anders aanvoelt. (22) (WO 3.6)
10 De kleuters kunnen praten over wat waardevol is. (25)
11 De kleuters kunnen in groepsgesprekken naar andere kleuters luisteren en genieten van het spreken met elkaar. (72) (N 1.6, 2.13)
12 De kleuters kunnen spontaan ervaringen en gevoelens onder woorden brengen. (71) (N 2.2, 2.3)
13 De kleuters kunnen verlangend uitkijken naar vertelmomenten. (69/77) (N 1.6)
14 De kleuters kunnen en durven iets over zichzelf duidelijk maken en hun eigen mening naar voren brengen. (3) (WO 3.1)
15 De kleuters kunnen tot rust komen. (7) (LO 1.16)

Materiaal

* Bijlage 1 pagina 167
* Praatplaat 46
* Houtblokken
* Vellen rood doorzichtig papier
* Enkele zaklampen
* Gele en oranje linten
* Ventilator
* Cd's, cd-speler

Voortaak

Ga na welke ruimte het meest geschikt is voor deze activiteit.

Vooraf

Op een kerstmarkt staan dikwijls vuurtjes waar mensen zich kunnen verwarmen. Vaak ontstaan daar gezellige babbels. Met deze activiteit kun je op een rustige en gezellige manier de dag afsluiten. Je kunt deze activiteit meermaals voorzien tijdens het BC.

1 Introductie

Bijlage 1 pagina 167
Praatplaat 46

Verzamel de kleuters op de grond in een kring of in een andere ruimte die je kunt verduisteren. Vraag hun wat er op een kerstmarkt zoal gebeurt. Laat hen spontaan reageren en vrijuit vertellen.
Toon de bijlage of de praatplaat. De kleuters beschrijven wat ze zien en vergelijken of vullen aan met eigen ervaringen.

2 Kern

Houtblokken
Vellen rood doorzichtig papier
Een paar zaklampen
Gele en oranje linten
Ventilator

2.1 De organisatie

Deel doeken uit die de kleuters om zich heen kunnen slaan. Neem enkele houtblokken en leg deze in het midden van de kring. Leg tussen de houtblokken rood papier en zet daaronder de zaklampen aan. Neem eventueel enkele oranje en gele linten en laat die als vlammen wapperen met een ventilator. Het haardvuur is klaar. Ondertussen vertel je de kleuters over bv. de pakjes die je ging kopen ... (afhankelijk van het gespreksonderwerp van de dag).

2.2 De kleuters vertellen

Laat de kleuters hun ervaringen vertellen over een onderwerp dat bij de kerstmarkt hoort of dat op die dag aan de orde is. Ze vertellen misschien ook over de open haard thuis. Waar bevindt die zich en wanneer wordt die aangestoken?
Geef de kleuters de kans om zelf suggesties te doen en een onderwerp te bepalen.
Met enkele suggestieve vragen kun je de kleuters op weg helpen:
- Welke pakjes heb je gekocht voor kerst?
- Hoe is je huis versierd? Heb je mogen helpen?
- Waar vier je Kerstmis dit jaar?
- Wat is je liefste kerstwens?
- Wat deed je graag vandaag?
- Hoe vond je de kerstmarkt?

Maak vooraf enkele afspraken:
- We luisteren naar elkaar;
- We laten iemand uitspreken;
- We vragen het woord;
- ...

Cd's, cd-speler

Zorg eventueel voor passende achtergrondmuziek, rust, een warme ruimte, een knusse en gezellige sfeer. Herhaal dit ritueel eventueel elke dag met een ander aspect van de kerstperiode als gespreksonderwerp.

2.3 Als afsluiter

Doe de zaklampen uit. Steek de lichten aan en verzamel de doeken. Laat de kleuters nog wat in de kring zitten en vertellen over wat zopas plaatshad.

3 Evaluatie en reflectie

3.1 De kleuter blikt terug

Proces

IK ZEG ...
- Vonden jullie het gezellig samen bij het haardvuur?

DE KLEUTER DENKT ...
- Vond ik het leuk?

Product

IK ZEG ...
- Hebben jullie allemaal iets verteld in de kring? Weet je nog wat?
- Kon je naar elkaar luisteren?

DE KLEUTER DENKT ...
- Waarover heb ik iets verteld?
- Heb je gehoord wat de anderen hebben verteld?

3.2 Ik blik terug

Proces
- Heb ik een goede sfeer kunnen creëren?

Product
- Bleven ze bij het onderwerp van de dag?

3.3 Ik kijk naar de kleuters

Ik kijk in het bijzonder naar ...

Doel 14. De kleuters kunnen en durven iets over zichzelf duidelijk maken en hun eigen mening naar voren brengen.

Dit doel vind je in de observatielijst bij ...

Positieve ingesteldheid

3 zich als persoon present stellen		P	1K	2K	3K
• iets bestaand over zichzelf duidelijk maken	1K		X	→	→
een gesprek over een vertrouwd onderwerp met anderen beginnen of voortzetten	2K				X
zijn eigen mening naar voren brengen in een gesprek	3K			/	X

Ik observeer

- Sommige kleuters volgen het gesprek wel maar nemen er zelf niet aan deel. Ze hebben geen eigen inbreng maar beperken zich eventueel tot het herhalen van het verhaal van de andere kleuters.

Ik remedieer

- Ik stel gerichte maar vooral open vragen, zodat er meer moet volgen dan een 'ja' of een 'nee'.

  Dus niet: Heb jij al eens een kerstmarkt gezien?
  Wel: Vertel eens wat jij allemaal gezien hebt op de kerstmarkt.
- Ik ga tussen de minder spontane kleuters zitten en stimuleer hen met een kneep in hun hand, een knipoog ...
- Ik stel voor hun verhaal eerst aan jou of aan een vriendje te vertellen en het dan samen in de groep te brengen.
- Op langere termijn observeer ik die kleuter(s) geregeld en zoek uit wanneer ze zich terugtrekken. Ik respecteer het als een kleuter niet wil vertellen.
- Ik aanvaard de inbreng van elke kleuter en probeer niet te moraliseren.
  Opmerkingen als 'dat is niet mooi' of 'dat vind ik niet leuk' zijn de dooddoeners in een kringgesprek.
- Kleuters vinden het heel leuk als ik hun verhaal noteer. Zij vertellen en ik teken. Achteraf 'lezen' jullie de tekeningen.

4 Tips

- Hou je bij zo'n activiteit op de achtergrond. Kom er enkel tussen als het gesprek ontspoort: steeds dezelfde kleuters die het woord nemen of bepaalde kleuters die niet aan hun trekken komen ...
- Wat als een kleuter onrustig is tijdens de sfeermomenten in de grote groep? Plaats die kleuter dicht bij jou of op je schoot. Wieg hem om zo tot rust te komen.
- Creëer een sfeermoment in de kleine groep.
- Bied regelmatig relaxatie-oefeningen aan.
- Ga na of die kleuter zich wel veilig voelt bij jou.
- Ga na bij wie die kleuter zich wel veilig voelt en vertrek van daaruit.
- Voorzie in de klas een hoekje waar de kleuters zich kunnen terugtrekken. Zorg voor een gedempte, rustige sfeer in het hoekje.
- Stoor de gesprekken niet door voortdurend de taal te willen verbeteren. Worden er fouten gemaakt die je toch wilt verbeteren, doe dat dan door zelf in vraagvorm de zin te herhalen. De kleuter echter hoeft niet te herhalen.
  Bv. De kleuter zegt: 'De kerstbal valde zomaar uit de boom.'
  Jij zegt: 'Zo, viel de kerstbal zomaar uit de boom?'
  Het is mogelijk dat de kleuter de verbetering niet hoort. Dat geeft niet, jij hebt het juist gezegd voor de groep. Er volgen nog gesprekken waarin de taal kan worden opgetrokken.
- Gebruik kleine knepen om de kleuters te stimuleren om te vertellen. Bv.:
  * een vragend gezicht trekken;
  * de ogen opentrekken;
  * gewoon 'ja' of 'nee' zeggen;
  * een vragende 'ja' of 'nee' zeggen;
  * de groep erbij betrekken door te vragen: - Gaat iedereen akkoord?
    - Wat vinden jullie daarvan?
- Lichamelijk contact, zoals een arm rond de schouders, kan het veiligheidsgevoel verhogen en de kleuter tot spreken aanzetten.

Activiteit 15

Natuur en techniek

Lekkere hapjes en drankjes

Doelen

1 De kleuters kunnen een BC-lijn en een weekoverzicht volgen en interpreteren. (67) (WO 5.3)
2 De kleuters kunnen een opdracht begrijpen. (82) (N 1.4)
3 De kleuters kunnen een stappenplan volgen en begrijpen. (74) (WO 5.4)
4 De kleuters kunnen materialen en ingrediënten herkennen en benoemen. (60/62/64/70) (WO 2.1)
5 De kleuters kunnen enkele afspraken naleven. (24) (WO 3.9)
6 **De kleuters kunnen met de hulp van een stappenplan en onder leiding een bereiding uitvoeren.** (64) (WO 5.4)
7 De kleuters kunnen al doende goede gewoontes aannemen inzake hygiëne. (24/64) (LO 2.10)
8 De kleuters kunnen ervaren dat bepaalde waarden aangenaam zijn voor zichzelf en anderen, bv. een aantal goede gewoontes, dankjewel zeggen, beleefd iets vragen, opruimen ... (25)
9 De kleuters kunnen een bereidingsproces begrijpen en verwoorden. (62/67/71) (WO 3.9)

Materiaal

* Bijlage 1 t.e.m. 5 pagina 175 t.e.m. 183
* Schorten
* Koksmutsen
* Keukenhanddoeken
* Ingrediënten: zie recepten

Voortaak

Eventueel nodig je enkele ouders of bereidwilligen uit om een handje toe te steken. Zorg tijdig voor het nodige materiaal en de passende ingrediënten.

Vooraf

De kerstmarkt nadert. Enkele kramen zijn reeds ingericht met kerstartikelen (zie activiteit 11). Vandaag komt de kraam aan de beurt waar de kleuters tijdens de kerstmarkt kunnen genieten van een hapje en een drankje. Je kunt enkele hapjes en drankjes in de handel kopen of je kunt die aanvullen of vervangen door eigen bereidingen. De kleuters vinden dit vast leuk. We geven enkele suggesties waaruit je kunt kiezen.

1 Introductie

Laat de kleuters op de BC-lijn en het weekoverzicht aanduiden welke activiteit voor vandaag voorzien is.

2 Kern

4-6

Bijlage 1 t.e.m. 5 pagina 175 t.e.m. 183

2.1 De organisatie

Al het nodige materiaal en de passende ingrediënten liggen vooraf klaar. Laat de kleuters kiezen bij welke bereiding ze willen helpen. Zorg voor een evenredige verdeling. Bespreek de opdrachten telkens aan de hand van het stappenplan. Controleer samen met de kleuters of al het nodige materiaal en de ingrediënten aanwezig zijn.
De verschillende groepen werken niet gelijktijdig; de ene groep volgt de andere op.

Schorten

Maak ook enkele afspraken:
- handen wassen;
- schort aan en koksmuts op;
- geen messen of vingers in de mond;
- niet rondlopen met ingrediënten of gereedschap;
- niet proeven tijdens de werkzaamheden.

2.2 De uitvoering

Vergeet niet bij elke uitvoering naar het stappenplan te verwijzen.
Enkele suggesties:

2.2.1 Kaashapjes

Bijlage 1 pagina 175

Materiaal:
- taartbodem van bladerdeeg
- zakje gemalen kaas
- mes en snijplank
- vormpjes: hartjes, kerstboompjes ...
- oven
- bakplaat
- dienschaal

Rol het bladerdeeg uit.
Laat enkele kleuters het deeg verdelen in driehoekjes, vierkantjes of vormpjes uitdrukken.
Laat een andere kleuter de gemalen kaas over het deeg strooien.
Zo gaat het deeg de oven in op 180 °C voor 10 à 15 minuten.
De hapjes zijn klaar om opgediend te worden. Ze kunnen zowel warm als koud gegeten worden.

Tip: Wil je het bladerdeeg wat kleur geven, strijk het dan in met eigeel vooraleer de kaas erop gaat of strooi er wat kruiden op.

2.2.2 Appel- of perentaart

Bijlage 2 pagina 177

Materiaal:
- 1 pak Crumble (merk Francine)
- soeplepel
- vork
- water
- 750 gram appels of peren
- ronde bakvorm
- boter
- mes en snijplank
- oven
- kom
- keukenpenseel

Verwarm de oven voor op 200 °C.
Laat een kleuter de bakvorm met een keukenpenseel insmeren met gesmolten boter.
Schil de appels en snij ze in vier stukken. Laat de kleuters de kwartjes in kleine stukjes snijden en ze in de beboterde bakvorm strooien.
Laat een kleuter de inhoud van het zakje Crumble in een kom strooien en voeg een soeplepel water toe. Met een vork roer je tot je grove kruimels bekomt.
Strooi het mengsel over het fruit.
Plaats de taart ongeveer 40 minuten in de oven op 200 °C.
Dien de appeltaart warm op en werk hem eventueel af met slagroom.

Tip: Deze taart kun je niet echt snijden. Je schept er beter wat van op met een lepel en doet dit in een schaaltje of potje. Je eet deze crumble met een lepeltje.

2.2.3 Peperkoekkerstfiguren

Bijlage 3 pagina 179

Materiaal:
- peperkoek
- vormpjes om koekjes uit te drukken: sterretjes, boompjes ...
- kom
- bloemsuiker
- water
- voedingskleurstof
- keukenpenselen
- dienschaal
- soeplepel

Neem een plak peperkoek en laat de kleuters er vormpjes uitdrukken.
Ondertussen maakt een kleuter glazuur in de kom. Neem daarvan 100 gram bloemsuiker en voeg er een soeplepel water aan toe. Laat dit mengen tot je een dik glazuur bekomt. Indien het glazuur te vloeibaar is, voeg je er meer bloemsuiker aan toe. Indien het te dik is, leng je aan met water. Maar pas op dat het niet te slapjes wordt. Je kunt het glazuur kleuren met voedingskleurstof.
De kleuters smeren de glazuur op de peperkoekfiguurtjes en laten deze drogen op een schaal.

Bijlage 4 pagina 181

2.2.4 Warme chocolademelk

Materiaal:
- melk
- chocolade
- houten spatel
- vuurtje
- pannetje
- thermoskannen

Zet het pannetje op het vuur en doe er de melk in.
Laat de kleuters de chocolade in kleine stukjes breken.
Voeg kleine brokjes chocolade bij de warme melk.
Roer tot alle brokjes zijn gesmolten.
Wanneer alle chocolade gesmolten is, haal je het pannetje van het vuur en laat je de kleuters roeren.
Giet de melk in thermoskannen.

2.2.5 Alcoholvrije glühwein

Bijlage 5 pagina 183

Materiaal:
- pannetje
- 1 liter druivensap
- 1/2 liter water
- 2 eetlepels bruine kandijsuiker
- tiental kruidnagels
- 2 lepels honing
- thermoskannen
- vuurtje

Verwarm het druivensap en het water in het pannetje. Dit mag niet koken.
Doe er de andere ingrediënten bij.
Roer alles en laat een halfuur trekken.
Verwijder de kruidnagels.
Voeg er eventueel wat kaneel aan toe naar smaak.
Giet het drankje in thermoskannen.

2.3 Opruimen

Samen met de kleuters doe je de afwas. Splits de taken op in afwassen, afdrogen, opbergen, tafel afwassen. Berg de schorten en de koksmutsen op.

2.4 Als afsluiter

Plaats de drankjes en de hapjes in de eettent. Zorg voor bekers, servetten en eventueel bordjes. Zet bij de kraam een vuilnisbak waar het afval in kan. Voorzie eventueel vuurtjes om de drankjes opnieuw op te warmen. Serveer de hapjes op schalen. Neem achteraf voldoende tijd om met de kleuters deze activiteit te evalueren.

3 Evaluatie en reflectie

3.1 De kleuter blikt terug

Proces

IK ZEG ...
- Kunnen jullie vertellen waaraan je hebt meegewerkt en wat jij zelf hebt gedaan? Vond je dat leuk?

DE KLEUTER DENKT ...
- Wat heb ik zelf gedaan en wat vond ik daar leuk aan?

Product

IK ZEG ...
- Zien de hapjes en de drankjes er lekker uit? Wat zou je zeker eens willen proeven?

DE KLEUTER DENKT ...
- Wat zou ik het liefst eens proeven?

3.2 Ik blik terug

Proces
- Is deze activiteit vlot verlopen mede dankzij een goede materiaalvoorziening, een passende organisatie en groepsindeling?

Product
- Hebben de stappenplannen goed gefunctioneerd?
- Beantwoorden de kookresultaten aan mijn verwachtingen?

3.3 Ik kijk naar de kleuters

Ik kijk in het bijzonder naar ...

Doel 6. De kleuters kunnen met de hulp van een stappenplan en onder leiding een bereiding uitvoeren.

Dit doel vind je in de observatielijst bij ...

Denkontwikkeling

64 inzichten verwerven over natuur en techniek		P	1K	2K	3K
• experimenteren met constructiemateriaal en bereidingsgrondstoffen	1K	X	→	→	→
met hulp van de L materialenkennis en kennis van constructie- en bereidingsprincipes gebruiken bij het uitvoeren van een constructie of van een bereiding	2K		/	X	→
met behulp van een stappenplan een constructie of bereiding uitvoeren	3K			/	X

67 inzichten verwerven over tijd		P	1K	2K	3K
• vooruitblikken op wat komt	2K		/	X →	
terugblikken op wat voorbij is				/	X
een proces begrijpen en voorstellen (een groeiproces, een kookproces, een bouwproces ...)	3K			/	X

Ik observeer

- Sommige kleuters volgen niet mee op het stappenplan maar wachten op wat de andere kleuters doen of op de richtlijnen.

Ik remedieer

- Ik blijf elke keer aandringen op het 'lezen' van het stappenplan vooraleer de opdracht aan te vatten.
- Ik laat hen een blokje verschuiven op het stappenplan om zo aan te duiden bij welke stap ze aangekomen zijn.
- Ik trek de aandacht op de pictogrammen die de rangorde aanduiden en laat die telkens verwoorden.
- In mijn klasruimte breng ik op sommige plaatsen de pictogrammen aan die de rangorde aanduiden: op kasten, rekken, dozen ...
- In sommige hoeken liggen geregeld opdrachten die aan de hand van een stappenplan kunnen worden opgelost.

4 Tips

- De afspraken onder 2.1 kunnen ook in pictogrammen worden aangeboden. Ze zijn achteraf bruikbaar bij elke huishoudelijke kookactiviteit.
- Het effectief gebruiken van de verschillende stappenplannen is hier zeer belangrijk. Steek er gerust wat meer tijd in. Hier wordt 'gelezen'.
- Dit is een kookactiviteit waarbij de kleuters achteraf niet onmiddellijk mogen proeven. Verantwoord aan de kleuters waarom dit zo moet. Bij andere kookactiviteiten laat je het proeven zo dicht mogelijk aansluiten bij de bereiding.
- Laat deze receptjes elkaar goed opvolgen. Maak er bijvoorbeeld een 'kookdag' van. Bepaalde materialen kunnen zo in verschillende recepten worden gebruikt.
- Deze activiteit kan klasdoorbrekend worden georganiseerd. Misschien kunnen de andere klassen ook voor hapjes en drankjes zorgen. Maak dan vooraf de nodige afspraken met jouw collega's.

kaashapjes

wat hebben we nodig?

bladerdeeg

zakje gemalen kaas

oven

bakplaat

mes en snijplank

dienschotel

hoe doen we het?

het deeg uitrollen over de bakplaat.

het deeg verdelen in driehoekjes, vierkantjes of uitdrukken met de vormpjes.

de kaas over het deeg strooien.

15 minuten in de oven op 180 °C.

de hapjes op een dienschaal leggen.

appeltaart

wat hebben we nodig?

een pak crumble

soeplepel en vork

water

keukenpenseel

750 g appels

oven

ronde bakvorm

boter

mes en snijplank

kom

hoe doen we het?

bakvorm insmeren met boter.

appels schillen en in kleine stukjes snijden.

stukjes appel in de bakvorm brengen.

pak crumble in een kom doen en
een soeplepel water toevoegen in de kom.

roeren met een vork tot je grove kruimels bekomt.

de inhoud van de kom over de stukjes
appel gieten.

40 min.

40 minuten in een voorverwarmde oven van 200 °C.

peperkoekkerstfiguren

wat hebben we nodig?

hoe doen we het?

vormpjes uit peperkoek drukken.

glazuur klaarmaken in de kom.

glazuur op de peperkoekfiguurtjes smeren.

de figuurtjes laten drogen op een dienschaal.

chocolademelk

wat hebben we nodig?

melk

chocolade

vuurtje

houten spatel

pan

thermoskannen

hoe doen we het?

de melk in de pan gieten.

de pan op het vuur zetten.

brokjes chocolade aan toevoegen.

met een houten spatel roeren
tot alle chocolade gesmolten is.

de chocolademelk in de thermoskannen gieten.

glühwein

wat hebben we nodig?

pan

1 liter druivensap

halve liter water

2 eetlepels
bruine kandijsuiker

10 kruidnagels

2 lepels honing

vuurtje

thermoskannen

hoe doen we het?

het druivensap samen met het water
in de pan gieten.

de pan op het vuur zetten.

de andere ingrediënten toevoegen.

roeren en op een zacht vuurtje laten
trekken gedurende een halfuur.

de glühwein in de thermoskannen gieten.

Kerstmarkt in de klas

Tekst en muziek: Steef Coorevits